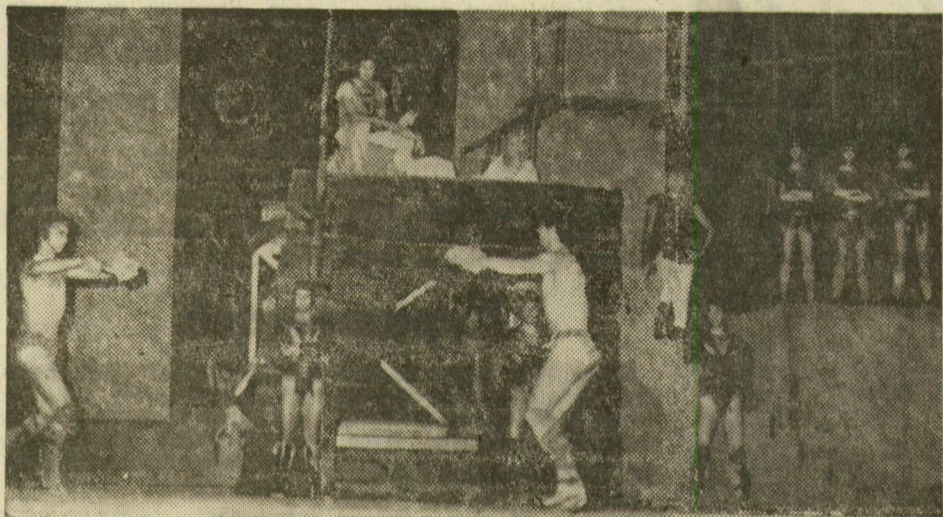

SPARTACUS

Az operaházi balett
szabadtéri vendégjátéka

Gladiátorok párbaja. Jelenet az első felvonásból

A Spartacus szegedi előadása nem szokványpremier. A szó szűkebb értelmében kevesebb talán, valószínűleg több annál. Egy tizenöt éves zenekari alkotás (*Hacsaturján* balettmuzsikája), önállóan fogalmazott szöveg-szövegének (*Seregi* László munkája) operaházi bemutatóját (1968 május) követő 71. előadása úgy, hogy a produkció Libanontól Párizsig megmértett közönségmérése, kipróbáltott természetesen szabadtéri környezetben (Baalbeck). És mégis különbözött, különböznie kellett valamennyi előadástól. Díszleteit *Forray* Gábor kicserélte. A dóm mesterségesen-természetes szín- és térhatásába komponálta az emelvényeket, lejtőket. Nagyvalóján, levegőben, általában kerülve az elaprózást, részletest, hiszen a kamarajeleneteknél (az első felvonásbeli zárka, a gladiátorok búcsúja, vagy Spartacus és Flavia kettőse), a színpadtágitást, a látvány meghosszabbításának, kiterjesztésének funkcióját is vállalta. Különbözött a szegedi előadás mérhető sűrűségében, tömegeivel, mennyiségi nagyságrendjében is a kőszínházitól. Az operaházi együttest balettintézeti növendékekkel duzzasztották föl, s a megszokozozódott balettkar olyan grandiózus látványképeket nyitott ki a színpadon, mint a rabszolgalázadás vagy Crassus bacchanáliája.

Hacsaturján zenéje simulekony, gazdag fantáziájú. Kiváltság az első felvonásban sorolja elő ötleteit, dúsitja föl a zene fakturáját a keleti folklór ritmikái és hangulati színeivel, ezekhez a képekhez később is szívesen nyúl vissza. A *Pál* Tamás vezette fesztiválzene-karnak (a miskolci, debreceni, pesti zenészekkel kiegészített szegedi szimfonikusoknak) nem jelentett különösebb problémát a könnyen értelmezhető, szabadon áradó muzsika tolmácsolása — ami kifejezetten zavarba jöttek, mikor a fölkerekedő szél a pultokról mint rakoncátlan csikókat zargalásztale a könnyű kottalapokat. (Ilyenkor mitsem érnek a szorítócsipetők — az előadásról előadásra ismétlődő technikai bakik tapasztalásával ideje lenne a szabadtéri orchesterben üzembiztosabb kottaállványokról gondoskodni. Mástkülönben nem szünnék a komikus jelenetek, hogy a fél együttes játszik, másik fele meg a tovalibbenő „hangjegyeket” vadássza ültében, netán négykézláb.)

Seregi László korszerű színpadi, koreográfiai munkájáról sok mindent leírtak már. A szegedi előadás arra szuggerálja a nézőt, hogy korábbi ismereteit Howard Fast regényének s a közel-

múltban vetített Spartacus-filmnek emlénye nyomán az adott situációból, tehát a színpadon, ezek újraidézésével az ókori rabszolgáldázadás közvetítéséhez egyetlen kompetens, hiteles formának fogadja el a balettet. Vagyis modern produkció az operaházi Spartacus. Nem andalító, csodálkozató, nem mámoros, fülbebugó, szemkápráztató; de szuggesztív, fölkaparó, megdöngölt, szabadon közlekedik az időben, előrehoz és visszautal a cselekménnyel. Kifejezőképesége is több a klasszikus balettnyelvénél, melyet azért gazdagon használ a kettősökhöz, együttesekhez, de a szótlanság, a mozdulatlan koreográfiajával gazdagítja. Az eltáncolt anyag is bőséges, hát még az el nem táncolt, a mozdulat némaságával, kövületével, a pantomim játékaival kifejezett. — *Kun* Zsuzsa Flaviája rendkívül elasztikus, kifejező erejű, árnyalt. A maszkjával is filmemléket, Kirk Douglas Spartacusát idéző *Fülöp* Viktor hálás tanulmányalánya lehetne a mozdulatokra korlátozva is teljes ér-

tékű drámai színjátásnak. *Habas* Ferentől (Crassus) visszakapjuk az ókori Róma patricius gögjét, *Sipeki* Leventétől, *Nagy* Zoltántól, *Sterbinszky* Zoltántól a szerencsétlen sorsú rabszolgák szabadságszótét, boldogságvágát.

Esőisten nem fogadta kegyelbe a premiert. Jódagot ismét elirigvelt azokból a feltételekből, melyek szerencsésen összejöttek a Spartacus megérdemelt sikeréhez: kitűnő produkció, telt ház. A közvetítő és befogadó azonos hullámhosszon találkozik, a Spartacus közönségszerűbb avatta az operaházi együttes — miközben Neptun rázta színpadát, villámokat szórt, fölkelte a vad szeleket. Csak hogy szombaton elkésett, hiába nézte ki magának a harmadik felvonást, az állhatatos publikum éppen az utolsó akkordokig parancsolta vissza a természet erőit.

Az operaházi Spartacus Szegeden is nagy előadás volt.

Nikolényi István

Közbeszölt a vihar

A vasárnapi vihar miatt félbeszakadt a Spartacus szabadtéri előadása. A viharos erejű szél délután megroggolta a díszleteket; emiatt az előadás több mint félórás késéssel kezdődött. S a második felvonást félbeszakította az ismét megindult eső. Ezután már nem lehetett tovább folytatni az előadást.

Színpadon az Ecseri

A szabadtéri játékok idei második premierre pénteken, július 23-án lesz. A húszesztendősi Állami Népi Együttes mutatja be ez alkalommal Ecseri lakodalmas című műsorát. A dóm előtti szabadtéri színpadon tegnap, hétfőn kezdődtek meg a próbák. Délután a díszleteket építették fel, este rendelkező és világítási próbával készült az együttes a nagy érdeklődéssel várt bemutatóra.

A XII. Szegedi Nyári Tárlat

A Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárában vasárnap délbem megnyílt a XII. Szegedi Nyári Tárlat. Dr. Trogmayer Ottó múzeumigazgató üdvözlő szavai után Ormos Tibor, a Képző- és Iparművészeti Lektorátus, valamint a Múcsarnok igazgatója mondott megnyitó beszédet. A tárlatnyitót ünnepségen megjelent dr. Varga Dezső, a városi pártbizottság titkára és *Hantos* Mihály, a Csongrád megyei tanács elnökhelyettese. A XII. Szegedi Nyári Tárlat díjait dr. Biczó György, a városi tanács elnöke *Diskay* Lenkének, *Fejér* Csabának, *Lisztes* Istvánnak és *Pataki* Ferencnek adta át. Munkajutalomban *Fontos* Sándor és *Szóllási* Enikő részesült.

A tárlatnyitót előttr. Biczó György a *Tisza-szálló* tükörtermében fogadást adott a kiállító művészek tiszteletére.

Egy korábbi elmétkedésünkben — amely az érrefelé szokásos tárlatokat próbálta hasonlatok segítségével minősítgetni — „képekben, szobrokban lejátszott színházi fesztiválnak” neveztük a Szegedi Nyári Tárlatot. S mit olvashatunk most a vasárnap délbem tizenkettőszere megnyílt kiállítás katalógusának előszavában? Többek között azt, hogy „...e tárlat elszakíthatatlan a Szegedi Szabadtéri Játékoktól, annak seregszemle jellegétől”.

Az előszó meg nem nevezett szerzője tehát — ki ugyan egyszám első személyben szól, ami nevét nem tette közzé — ugyanúgy vélekedik e bemutatóról, mint e sorok írója: egy kicsit színháznak tartja; a *Horváth Mihály utcai képtár* hármas pódiumán előadott képzőművészeti tereferének.

Színház ez a nyári tárlat! Országos nyüzsgés, határtól határig tartó kavargás bonviváni sasszékkel, primadonnaedelgeléssel, meg az igazi drámák tisztán szóló hőseinek nehezen elfelejtethető mondataival.

Egységesebb csoportok, vagy csak okkal-móddal összeterehetők rajok? Bizony, nehezen fedezhető fel egyetlen összetartozó közösség is, talán csak a *vasárhelyiek* átrándult képviselőire figyelhetünk fel, mint olyanokra, akik tényleg egy iskola szellemében dolgoznak. Róluk szólva már a művek értékét is megadják a ne-

vek: *Almási* Gyula Béla, *Fejér* Csaba, *Fodor* József, *Fülöp* Erzsébet, *Hézős* Ferenc, *Kajári* Gyula, *Németh* József, *Szalay* Ferenc, *Szabó* Iván rendre azt nyújtja, amit eddigi teljesítménye után a néző joggal elvár. Akadékoskodó megjegyzésként talán azt vehetnénk ehhez hozzá, hogy *Fejér* Csaba nagyszerű *Önarcképe* mellett ismét csak szépségsorulatnak tűnik a *Belvíz* címen kiállított tanyája, s hogy ha már *Fodor* Józsefnek két képét tetették ki, jó lett volna, ha erről a különben remekívű — *Fritz* Mihály tervezte — katalógus is beszámol.

Egyéb egységes raj nem lévén, a tárlat számbavevője tallózni kényyszerül. Például a *Kokas*-epigonok munkái között. Mert a megnevezett festő stílusának ilyen tömeges megidézésére leleményeinek, fogásainak ilyen sorozatban történő ismétel-

bizonyítja. Huszonhárom művész, kéttucatnyi munka — nem is rossz mérleg...

Dicsérni ezek szerint sok szegedi munkát lehet. Elsőként talán éppen *Dorogi* Imre *Árvíz* című temperáráját, amelyről — megkezdett be — mindeddig először tűnik elő a *Tisza* elleni nagy harc első maradvány *viziója*. Meglepetésnek számít *Cs. Pataj* Mihály *Kórus II., Kórus III.* című temperája is, amely táblák érdekes és újszerű látomások: például egy biztató művészi megújulásnak. *Vinkler* László két monotypiája joggal műszamba vehető, felületvariáció kísérlet. A díjazott *Pataki* Ferenc festészet a megkezdett utat járja — színes foltjai még dekoratívabbak —, grafikáiban pedig sok érdekeset ad. *Novák* András mindhárom olajképe a festőre jellemző „villogtató” technikával, nagy belső feszültséggel elkészített munka.

Irecsik József Kendős né

getéseire talán még a nagy vihart kavart műcsarnokbeli *Új művek* kiállításon sem volt példa. Jókora faldarabok, egész teremrészek villognak az egymás mögé, vagy mellé parancsolt sötét megvilágos ívek, foltok jól ismert összetéjtáztatásának eredményeképp. Nagy kár, hogy e szomorú jelenség újabb kiteljesedésének éppen Szeged lett a színtere!

Tovább tallózva a nyári tárlat gyűjteményében, még néhány általánosabb észrevételt tehetünk. Az egyik: vértanuln nagyon szép a *kerámia- és a tűzománcanyag*. Igaz, hogy szám szerint viszonylag kevesen állítanak ki e műfajú munkákat, ám rendre jó ízlésről, a játékos kedv őszinte kiéléséről vallanak *Csizmadia* Zoltán, *H. Dinnyés* Éva, *Káta* Mihály, *Lőrincz* Vitus és *Végyári* Gyula most bemutatott táblái.

Ugyancsak még a tallózás jegyében: a korábbi évektől eltérően, ezúttal kevesebb meglepetéssel szolgálnak a *grafikák*. Az általános jó színvonal bizonyítékai ugyan nem hiányoznak, de a fokozottabb figyelmet a remekművek helyett éppen a *grafikai úresbeszéd* köti le.

No, de a nyári tárlat szegedi tárlat, s a „helyi jellegét” most a „helyi alkotóknak” különösen szép száma

Dér István két olajképe rangos folytatása a hasonló felfogásban festett korábbi „váz”-képeknek, és *Zombori* László is meg tudta idézni ismét azt a látványbeli szépet — *Fészek, Külváros* —, amelynek barnás melegét egyszerre kell csodálni és szeretni.

Csupán néhány szegedi eredetű műtárgy csóváltatja meg a fejet. Így *Pintér* József *Öreg halásza*, amelynek szabdalat vonalai mintha *Dér* István valamely korábbi vásznáról kerültek volna át, meg *Fontos* Sándor *Kazalrakója*, amely megintcsak túlonúl emlékeztet *Szalay* Ferenc festői modorára. És még egy: kár volt *Zoltánfi* István árvízese képét kiállítani, hiszen ez a szerzőtől láthatóan idegen téma, túlszűfolt, felemás mód meg szerkesztett táblán valósult meg. Különösen *Zoltánfi* nagyszerű *Kocsmajával* összehasonlítva tűnik elhibázottnak az említett kép.

Hogy mindezek után milyen a XII. Szegedi Nyári Tárlat? Ismét színpadi szóval élve: *kellemes képzőművészeti tereferé*, feltétlenül több „jobb elől be”-képpel, mint „bal hátul ki”-munkával.

A tárlatot dr. Rozványi Márta rendezte.

Akác László

Szegedre érkezett Nikolai Gyuszelev

Nikolai Gyuszelev, az európai hírű bolgár énekes, a Muszorgszkij-opera, a szabadtéri Borisz Godunov című szereplője tegnap, hétfőn Szegedre érkezett és Szinetár Miklós rendező, valamint Vaszy Viktor karmester irányításával magyar kollegáival együtt megkezdte a helyszíni próbákat a szombati,

július 24-i premierre. A zenekar és a balett délelőtti és a magánénekesek délutáni próbája után a Tömörkény gimnázium épületében felállított színpadon este összpróbarára került sor.

Ma, kedden este a dóm előtti színpadra kerül a produkció. A premier előtti utolsó főpróba csütörtökön, július 20-án lesz.